

řejných věcí někteří lidé, kteří na vznešené úkoly nestačí ani mravně ani vzděláním. Nebudeme si zastírat fakt, že jsou u nás lidé, kteří svého veřejného postavení zneužívají k tomu, aby bez práce pohodlně žili a bohatli. Žaluje se právem na korupci. Je-li někdo korupčníkem, nebo společníkem korupčníků, je v zájmu státu, aby byl odstraněn; je-li ještě k tomu politicky činný, je to dvojnásob nutné. Poctiví občané našeho státu musí svorně a cílevědomě postupovat a korupci čelit.

Projevy předsedy vlády, projev ministra financí a neposléze i projev presidenta republiky nezakrývají velkých obtíží, s kterými musí počítati náš život hospodářský a sociální, ale jsou stejně prochnuty odůvodněným optimismem, že proti silám, které podlamují hospodářský a sociální život najdeme v našem politickém, hospodářském i sociálním životě dosti konstruktivních sil, ochotných a schopných v mezích daných možnostmi překonat hospodářskou krizi a její důsledky.

Podzimní zasedání Národního shromáždění sešlo se v krajně vážné situaci. Projevy různých korporací svědčí o hospodářské tísní. Bankovní rada Národní banky československé ve schůzi 24. října konstatovala m. j., že celkově byl hospodářský stav ztížen v minulém období vlivem dále zhoršené situace mezinárodní, což se uplatňuje hlavně v oborech, kde značná část odbytu jde do zahraničí. Tuzemský trh byl sice stále slabý, přesto dosti vyrovnaný v rámci daném sezonou. Stabilita čl. koruny zůstala nedotčena. — Náš zahraniční obchod vykázal v září aktivum 215 mil. Kč; jeví se další pokles dovozu surovin a vzrůst vývozu. — Počet nezaměstnaných v Čsl. republice, t. j. počet uchazečů u sprostředkovatelen práce neumístěných činil koncem října 253.518; koncem září 228.351, tedy další zhoršení.

Podzimní práce politická bude se soustřeďovat hlavně kolem státního rozpočtu, neboť v souvislosti s klesajícími příjmy, bude potřebí hledati nové zdroje příjmové. Je tu dále bankovní zákon, otázka bytové péče, kde se rozcházejí zájmy stran socialistických a nesocialistických. Bude potřebí vážného soustředění všech politických stran, aby bylo učiněno aspoň to, co v možnostech zákonodárných sborů jest. Bylo-li možno po obecních volbách konstatovat určité ulehčení politické situace, vyplývající z toho, že strany změřivše svoje síly, poznaly, že celkem nenastaly podstatné přesuny mezi politickými stranami, pak ostrý politický tón v řadě stranických listů není příliš dobrou známkou pro podzimní zasedání parlamentu.

Ze stranických událostí nutno zaznamenat rozchod generálního tajemníka Hlaváčka s národně demokratickou stranou. Bývalý tajemník národně demokratické strany obvinil svoji stranu, že je na scestí; byl bouřlivě uvítán tiskem poslance Stříbrného.

V. Gutwirth.

B. ZAHRANIČNÍ.

Laval ve Washingtonu. — Interview s Borahem. — Pokus katolického Centra s Hitlerem. Nové reparační jednání a politické perspektivy roku 1932. — Národní volby v Anglii. — Japonci v Mandžusku a Společnost národů. — První jihoslovenské volby. — Rakousko a Maďarsko v tísní.

Vstupuje na loď, která jej odvezla do Ameriky, varoval ministerský předseda Laval před očekáváním nějakých konkrétních výsledků nebo dokonce úplného převratu v hospodářské krizi od jeho porad s presidentem Hooverem. Řekl, že ve třech dnech nelze spraviti, co vyplývá z chyb a složitých poměrů celého poválečného vývoje. On sám byl ovšem docela prost ilusí, přijímaje pozvání presidenta Spojených států. Věděl, že přes určitou evoluci, kterou veřejné mínění v Americe nesporně prodělalo pod vlivem trpkých zkušeností posledních let, není ještě pomyslení na to, že by Spojené státy opustily svoji tradiční linii a přijaly přímo a otevřeně odpovědnost za věci evropské. Účel cesty Lavalovy byl mnohem skromnější. Šlo mu o to, aby získal porozumění Ameriky pro specifické obtíže francouzského postavení a vyhnul se tak nebezpečí opětovaného samostatného zásahu Spojených států, jehož se pak Francie může státi lehko obětí, jako tomu bylo v červnu tohoto roku. Krajní mezí možností bylo dosažení určité psychologické a materiální přípravy pro pozdější jednání, aniž však kterákoliv strana přijala určité závazky. To bylo ostatně vyloučeno již ústavní kompetencí, zabráňující jak Lavalovi, tak

Hooverovi, aby dříve nežli se usnesou příslušné zákonodárné sbory na hlavních směrnících politiky, vstupovali v závazná ujednání. Senát Spojených států neměl dosud ani příležitost vysloviti se o jednoročním moratoriu. Jednomyslně se uznává, že *se Lavalovi podařilo dosáhnouti zamýšleného účinku* a že vzbudil v Americe jen nejlepší dojmy. Není pochyby, že jemu tane na mysli určitý plán postupu při nastávajícím řešení věčného problému dluhů a reparací, že však nemůže ještě odhalit veřejně svoje karty. Tolik je však jisto, že president Hoover shledává tento plán přijatelný, poněvadž je ochoten *ponechat Lavalovi*, aspoň prozatím, *v jednání s Německem volnou ruku*. Suchá úřední zpráva, vydaná na konci tří denních porad washingtonských, je totiž jasná aspoň v tom, že Amerika přenechává v nejbližší fasi jednání iniciativu Francii. Práví se tu, že bude třeba po uplynutí moratoria uplatnit po dobu nynější deprese v mezistátních platech zvláštní režim *spočívající na právním podkladě platných smluv* a že iniciativa k němu musí vyjít *ze zúčastněných států evropských*. To znamená, že Francie a Německo musí se dohodnouti *přímo* a že Amerika je ochotna přispěti svým podílem k takovéto dohodě jestli opravdu oba evropští partneři jí loyálně sjednají a budou rozhodnutí jí dodržovat. V druhé velké otázce, Francii a Ameriku zajímající, v otázce odzbrojení, byla rovněž přijata formulace, vyhovující v podstatě francouzskému stanovisku. Ve zprávě se praví, že se nesmí nechat minout nevyužita příležitost, kterou poskytne konference na jaře 1932, aby byly položeny *základy k opravdu trvalému organizovanému míru*. To jest, vláda Spojených států chápe přirozené obavy Francie o její bezpečnost a uznává, že odzbrojení je možno provésti *jen v souvislosti s upevněním záruk bezpečnosti* států proti nevyprovokovaným útokům. Konečně v otázce stability měn shodly se obě velmoci lehce na proklamaci *nezbytnosti zlatého standardu* a na projevu dobré vůle přispěti ostatním, aby své měny mohli dáti do pořádku. Celkový výsledek francouzského zájezdu do Ameriky lze tedy strhnout ve větu, že Francii byla poskytnuta jedinečná *příležitost uplatnit svoje nynější ovládající postavení k dosažení výhodného kompromisu s Německem*. Francie musila celá léta zápasit s vlivem anglickým, který se vsunoval jako prostředník mezi ní a jejího dlužníka a odpůrce. Nyní je konečně Anglie svými hospodářskými obtížemi vyřazena a Amerika, která, jak se zdálo, vstupovala na její místo s metodami brutálnějšími, ustoupila nyní sama, beze vší pochyby z úcty k dobrému hospodářskému a finančnímu stavu Francie. Vše záleží nyní na tom, *podaří-li se příležitosti využítí, neboť reserva Anglosasů je jen dočasná.*

Zajímavou epizodou, výtečně ilustrující rozdíly v názorech a zájmech Ameriky v poměru ke starému kontinentu, byl interview, k němuž pozvali přítomní francouzští žurnalisté předsedu zahraničního výboru senátu *Boraha*, známého radikálního odpůrce míru versailleského a účasti Ameriky v Evropě. Borah promluvil, jak se jinak od něho nedalo očekávati, velmi upřímně a otevřeně. Řekl, že podle jeho soudu *nemůže Amerika garantovati mír dříve, nežli budou smlouvy opraveny*, poněvadž určitá jejich ustanovení jsou neudržitelná a státy, které by sáhly z tohoto důvodu i k válce, nemohly by býti morálně odsouzeny. Je přirozeno, že takový projev, zvláště když k němu došlo za přítomnosti francouzského ministerského předsedy na americké půdě, vyvolal ohromný rozruch, zejména ve střední Evropě, na jejíž hranice Borah přímo poukázal. Chtěl by *vrátit gdanský koridor Německu a pomoci Maďarsku*, které bylo »rozděleno mezi sousedy.« Polský vyslanec energicky protestoval a nám se dostalo vysvětlení, že nejde o obnovu starého Uherska, nýbrž že senátor představoval by si jen národnostní úpravu hranice, při čemž se odvolává i na některé výroky presidenta Masaryka. Při bližším přihlídnutí k rozhovoru ukázalo se, že Borah mluvil pouze dotázán a se zachováním veškerých zdvořilostních forem a že francouzští účastníci hovoru nebyli také jeho upřímností nikterak uraženi, nýbrž vyjádřili ještě svůj povděk. Nemělo by to opravdu smysl, zakrývati si pravou skutečnost. *Veliká většina amerického lidu smýšlí podobně*, třeba to vyplývalo z nedostatečné znalosti složité zeměpisné a historické látky. Francie, a specielně Laval, chápe dobře tuto situaci a neřádá od Američanů nemožností. Je nutno postupovat po etapách, každý den má svůj úkol. Podaří-li se dospěti k uspokojivému řešení otázky poválečného zadlužení, bude tím vykonáno nejvíce pro účinný postup dále k odzbrojení a organizaci bezpečného míru.

Slovo má tedy Francie a Německo, a v první řadě *kancléř Brüning*. Ten porozuměl velmi dobře smyslu washingtonského komuniké a obrátil se na Lavala hned po jeho návratu prostřednictvím pařížského vyslance Hoesche. Nepředložil ovšem žádný hotový plán, chtěl spíše zatím sondovat půdu. Není však tajno, že Německo staví do popředí své insolventní národní hospodářství a ukazuje na *závratnou sumu splatných krátkodobých úvěrů*, které mohou po uplynutí dohody o poshovění (29. února 1932) zavaliti Německo svojí lavinou. Brüning chce tím vzbudit dojem, že Německo není zatím s to přijmouti vůbec žádných závazků platit reparace, ani ty, které podle Youngova plánu nepodléhají žádnému odkladu. Naproti tomu Francie trvá zase neochvějně na *haagském ujednání*, které bylo Německem dobrovolně přijato a všemi prohlášeno za *definitivní*. Jakákoli úprava, vynucená krizí, musí se pohybovat v rámci Youngova plánu. Prakticky musí ovšem dojíti ku sblížení obou stanovisek, poněvadž ani Francouzové nemohou se uzavírat skutečnosti německé insolvence, ani Němci nemohou trvat na svém příliš průhledném úmyslu platit jenom ty úvěry, kterých využili pro vlastní hospodářství a francouzskou pohledávku nechat padnout. Úhrnná suma německých krátkodobých závazků byla odhadnuta Říšskou bankou na 12 miliard marek, splatných 1. března příštího roku. Německé hospodářství splatilo však již během periody poshovění valnou část těchto krátkodobých dluhů, využívajíc zejména nynějšího poklesu anglické libry. Splacená suma odhaduje se na 5 miliard marek. Rovněž bilance zahraničního obchodu je trvale aktivní a v posledním měsíci dokonce 400 milionů marek. Německo tedy rozhodně placení schopné jest, třebaže aktivity dosahuje jen za cenu dumpingových cen při vývozu a abnormálních poměrů dovozních. Úprava platů jeví se *spíše otázkou hospodářskou, otázkou úvahy, zda věřitelé Německa chtějí raději rychlejší splacení starých dluhů nebo návrat k normálním poměrům obchodním*. Takto se ovšem octneme zas ve staré kontroverzi při rozporu zájmů států obchodních, jako je Amerika nebo Anglie, se zájmem »politického« věřitele, Francie. K opravdovému vyrovnání není možno dospět při čistě technickém postavení problému. Je nutno vzíti v úvahu všechny velké otázky, které dnes visí ve vzduchu, a *hledati kompensace za nezbytné ústupky na jednom poli na polích jiných*. Francie nelpěla by tak na svém právu ve věci reparací, kdyby se jí vyhovělo v jejích nárocích na zajištění bezpečnosti a byla by také ochotna přizpůsobit se názoru Anglosasů na odzbrojení, kdyby ti byli ochotni porozumět jejímu názoru na funkci Společnosti národů. Při odzbrojovací konferenci, svolané na únor příštího roku, budou všechny tyto věci musit přijít na pořad a bude nutno provést jednou definitivní súčtování, nemáme-li se točit stále v bludném kruhu. — Německo mohlo by přispět silně k takovému definitivnímu řešení, kdyby se přičinilo o *získání důvěry* ve Francii. Kancléři není možno upřít, že činí osobně vše možné k tomuto účelu a že ve Francii nachází také opravdu vhodného partnera. Velikým handicapem je mu však, že nespokojenost a netrpělivost širokých vrstev národa je až příliš zřejmá a nedá se vysvětliti jenom faktory hospodářskými a sociálními. *Vzrůst strany národně-socialistické* pokračuje trvale na škodu středních stran, o něž se vláda kancléřova opírá. Zejména pravý střed, který jej při posledním utkání v říšském sněmu znovu zachránil, přímo se rozplývá v hnutí národně-socialistickém. Za takových okolností je pochopitelné, že *katolický střed*, strana kancléřova, pokoušel se v poslední době vstoupit v *jednání s Hitlerem*, aby sondoval možnosti případné koalice. Bylo v tom cosi svůdného, poněvadž sociální složka hitlerismu je v rostoucím sporu s velkokapitalistickou nacionální stranou Hugenbergovou. Jednotná fronta národní oposice ustavená v lázních Harzburgu, trpí vnitřní rozeklaností a bylo by tudíž možné *isolovat německé nacionály*. Přitom na Hitlerovi jsou patrné neklamně známky únavy neplodnou oposičností a zároveň nechuti přejít od dosavadních metod ke skutečně revolučním. Přesto zdá se, že podmínky jeho vstupu do vlády byly naprosto nepřijatelné, když kancléř sám se nedlouho po Hitlerových rozmluvách s předáky Centra a s ministrem vnitra vyslovil velmi rozhodně proti paktování s nacionální oposicí, a to právě z toho důvodu, že nesmí býti podryta důvěra ciziny. Odmítnutí setkalo se za hranicemi sice se souhlasem, ale pak zase zůstává nezměněný *fakt vnitřní slabosti posice kancléřovy vlády v Německu*.

Anglické volby konaly se pod heslem *národního nebezpečí* a zavedly tak do vládního tábora nej-

širší masy bez ohledu na stranickou příslušnost. Jen ryze třídně uvědomělé dělnictvo, organisované v odborech, zůstalo poslušno směrnic *Labour Party*. Ostatní vykonal majoritní systém anglických voleb. Tak se stalo, že nová sněmovna nebude téměř míti oposice. Ačkoliv pokles hlasů, odevzdaných pro stranu dělnickou, zůstává v rozumných mezích, dostala více než 6 a půl milionu proti 8 a čtvrt při volbách posledních, bylo její postavení úplně *decimováno*. Místo 289 poslanců vejde do sněmovny jen 48. Oposiční liberálové, kteří zůstali věrni Lloyd Georgeovi, scvrkli se vlastně jen na jeho rodinné příslušníky. Budou v dolní sněmovně čtyři. Naproti tomu *liberálové* obou frakcí, přihlásivši se ku spolupráci s vládou, zaznamenávají patrný vzrůst. Mají 68 *poslanců*. V předešlé sněmovně bylo liberálů jen málo přes 50. Hlavní vlna nového nacionalismu přelila se ovšem *do organisace konservativní*. Strana konservativní byla jediná s to obsaditi všechny okresy a na její frontě odehrával se rozhodující boj proti straně dělnické. V bezmála 12 milionech hlasů, jež strana dostala, jsou tudíž 2—3 miliony hlasů liberálních, odevzdaných v okresech, kde liberální kandidát nebyl úmyslně postaven, aby se netříštily řady národních voličů. Tak se stalo, že nová sněmovna bude čítat 472 *poslance konservativní*. Odstěpenci *Mac-Donaldovi* ze strany dělnické mohli postavit ovšem jen málo kandidatur, zato ale téměř všechny prošly. *Celkem 13*. Vládu bude tedy podporovat 559 *poslanců*. V čele zůstává MacDonald jako iniciator národní vlády a jako osobnost, která ručí voličům za provedení úkolu ve smyslu opravdu národním, nadstranickém. Ohromná převaha konservativního živlu v nové většině musí se ovšem svým způsobem projevit a bude to vyžadovat neobyčejného taktu s obou stran, bude-li se spolupráce míti rozvíjet nerušeně a účelně. Vůdce konservativní strany *Baldwin*, který je celým svým charakterem i politickým smýšlením velmi blízký stejně rozumným vůdcům ostatních koaličních skupin, může býti zárukou úspěchu. Nová vláda byla také sestavena úplně na této *střední linii*.

MacDonald vybral si spolupracovníky tak, aby representovali všechny skupiny a všechny odstíny jeho neobyčejné většiny, ale přitom vedení zůstává pevně v rukou osobností umírněných a teamu již sehraného. Baldwin stává se zástupcem ministerského předsedy a bude také bydlit hned vedle něho (Downing Street 11) v domě, jinak obývaném tradičně kancléři pokladu. Tento úřad v nynější kritické situaci anglických financí a anglického obchodu mimořádně významný přijal *Neville Chamberlain*, bratr Austenův, který je ovšem ochránář, ale velmi rozvážný, takže nelze očekávat překotných pokusů v tomto směru. Ministrem obchodu je ostatně liberál *Runciman* ze skupiny Simonovy, která ovšem již před časem projevila porozumění pro potřebu »protidumpingových« opatření. *Sir John Simon* stal se ministrem zahraničních věcí po lordu Readingovi, který dobrovolně ustoupil, aby umožnil, podobně jako Austen Chamberlain, uplatnění mladších sil. *Sir Herbert Samuel*, vůdce levého křídla liberální strany, stal se ministrem vnitra. Z užších spolupracovníků MacDonaldových zůstali v kabinetu tři, lord *Sankey*, *Thomas a Snowden*. Je pochopitelné, že na účast Snowdenovu kladl premier zvláštní váhu při vynikajícím podílu, který bývalý kancléř pokladu měl na vytvoření nových poměrů a na vítězství vládního tábora. Poněvadž každý člen kabinetu musí býti členem parlamentu a Snowden nekandidoval, bude povýšen na paira a stane se členem horní sněmovny. MacDonald naznačil již hlavní směrnice své politiky v řečích v Guildhallu a v dolní sněmovně. Nezavede generální celní tarif, nýbrž pouze ochranu jednotlivých odvětví průmyslu a hodlá zasáhnouti zas aktivněji do řešení velkých otázek mezinárodních ve smyslu, který je již pro Anglii tradiční.

Společnost národů řeší *čínsko-japonský spor* na podkladě čl. 11, který předpokládá dosažení jednomyšlnosti. Japonsku je tedy možno odmítáním resolučních návrhů ženevských mařit jakoukoli účinnou akci k vyřízení věci. Na druhé straně není však mezi velmocemi náklonnosti přejít k ostřejším opatřením podle čl. 15., které by mohly je zavést příliš daleko. I *Amerika* omezuje se jen na platonickou podporu Ženevy. Japonci trvají tudíž na tom, aby Čína vstoupila s nimi v *přímé jednání* a přijala jejich podmínky dříve, než okupované území znovu vyklidí. V Mandžusku dochází zatím ku srážkám jednak s potulnými tlupami desorganisovaných čínských vojsk, jednak s jednotlivými místními veliteli, operujícími na vlastní pěst. Tím se ovšem Japonsku poskytuje jen záminka k sesilování vojenských opatření.

Čína nemůže na vážný odpor pomýšlet a skutečného nebezpečí války tedy není. Japonci vědí, že velmoci nedopustí anexi Mandžuska a omezují se tudíž ve svých cílech i metodách na dosažení bezprostředních výhod. Zdá se, že Číně nezbude, než aby jako slabší partner přiznala Japonsku určité úspěchy ve hře, načež dojde k postupné likvidaci incidentu.

V Jugoslavii volilo se poprvé na podkladě nově vydané ústavy a volebního řádu, který nepři-pouštěl kandidáty starých stran, nýbrž jen přívržence jednotné Jugoslavié. Oposice odmítla tudíž voleb se zúčastniti a vyzvala své stoupence, aby se zdrželi hlasování. Zápas přesunul se tedy na otázku účasti volební. *Třeba uznat, že vláda dosáhla úplného vítězství.* Nejenže nikde nebyla patrna neúčast voličstva, naopak počet odevzdaných hlasů i ve městech, kde nebylo možno vykonávat hromadně administrativní nátlak, bylo tentokráte odevzdáno více hlasů, nežli dříve. Zvláště pozoruhodná je účast voličstva v *Záhřebě a v Lublani.* Přitom v zemi zachován byl celkem klid, až na několik studentských výtržností. Lze říci, že osvícená diktatura krále Alexandra se osvědčuje a že jeho cesta, vedoucí národ ku sjednocení a zdravému užívání ústavních a demokratických svobod, je správná. Oposicí nezbude, než aby dříve či později se připojila a na dané půdě hájila své principy.

Finanční obtíže Rakouska a Maarska stupňovaly se v poslední době do té míry, že máme co činit se skutečným bankrotem nejen státního, nýbrž i národního hospodářství, který je ovšem zakrýván shovívavostí věřitelů. Těm by naléhání nic neprospělo a naopak musilo přivodit další těžké komplikace. Jde o to, zda oba státy, jichž vina na těchto koncích je nesporná, budou čerpat ze zkušeností poučení a stanou se přístupnější rozumným domluvám, které až dosud udělovaly se jim marně. Nemají jiných vyhlídek na zdárnou existenci politickou i hospodářskou, nežli při dobrém poměru k sousedům. Místo toho pokoušelo se Rakousko na vzdor celé Evropě, jejíž dobré vůle využívalo, koketovati neustále s Německem a Maďarsko žilo jen svému absurdnímu snu o obnově starých královských Uher. Teprve dnes, kdy tíseň zasahuje již do každé domácnosti, *počínají Rakušani a Maďaři smýšlet jinak* a při poslední zahraniční rozpravě v budapeštském sněmu slyšeli jsme již tóny, které zněly upřímně. Je přirozeno, že svalují se sebe vinu dále a snaží se omluviti, byl by to však již veliký pokrok, kdyby uznali konečně, že se jim s naší strany vychází vstříc a že není třeba nic jiného, než aby se konečně smířili s nezměnitelnými skutečnostmi. Středoevropské plány, jichž neúnavným fedrovatelem je zejména Maďar *dr. Hantos*, jen tímto způsobem mohou se státi realizovatelnými. *Dr. R. Procházka.*

LITERATURA.

JOSEPH BARTHÉLEMY: LA CRISE DE LA DÉMOCRATIE CONTEMPORAINE. Paris, Recueil Sirey 1931. 225 str.

V úvodě konstatuje B., že od počátku 19. století je nepopíratelný pokrok republikánský a demokratický. Kdežto r. 1820 byly na světě jen 3 republiky (Spojené státy, Švýcarsko a Haiti), je jich dnes na 40 a v pouhé Evropě 14. Co tedy opravňuje k tvrzení, že je krise demokracie? Je to především ústup parlamentarismu před různými diktaturami a z toho vznikající nedostatek víry v demokracii. — V první části knihy rozbírá B. rysy jednotlivých diktatur, jejichž základy a příčina jsou téměř vždy stejné: nemohoucnost parlamentu při řešení výjimečně těžkých situací, ať už to jsou vnitrostátní zmatky nebo národnostní nesnáze.

Nejprve *fašismus*. Na rozdíl od jiných diktatur má doktrínu. Kdežto jinde je diktatura jen výjimečným a dočasným lékem, epizodou politického života, chce být fašismus stálým režimem, vybudovaným na vlastních zásadách. Vyšel z moci a spočívá na ní, uznává je za základ a nástroj vlády. Věda však dobře, že násilí může být jen přechodným prostředkem nadvlády, snaží se zároveň vychovati národ v ideálu národní energie a mravního i hmotného obrození vlasti. Přes to, že se fašismus představuje jako nová doktrína, popírající demokratické evangelium Velké Revoluce, zachovává rámeček, názvy a do